

MAGYAR GERONTOLÓGIA

5. ÉVFOLYAM 16. SZÁM (2012)

3-15 oldal

Nyomtatott verzió: ISSN 2062-3682

On-line verzió: ISSN 2062-3690

ÖSSZEFOGLALÓ KÖZLEMÉNYEK

A GERONTOLÓGIA OKTATÁSÁNAK MAI HELYZETE

ORSZÁGUNKBAN

dr. Semsei Imre

Összefoglalás

Időről-időre áttekintjük a hazai gerontológia oktatásának helyzetét. Ezek vetületei például az oktatási segédanyagok vagy a felsőoktatási kurzusok is. Az I. Országos Gerontológia-oktatási Szakmai Kerekasztal (2010) óta eltelt időszakban valamelyes előrehaladás történt mindkét tekintetben. Új könyvek és segédanyagok jelentek meg, melyek tovább segítik a hazai gerontológia oktatását. Emellett tervek és remények vannak arra, hogy beindulhat az első Gerontológia MSc képzés az országban.

Kulcsszavak: gerontológia oktatása, gerontológia tankönyv, Gerontológia MSc képzés

Summary

From time to time an overview of gerontology education is taken. Different aspects, such as educational books or curriculum in higher education are the targets of these reviews. Since the I. National Vocational Roundtable Gerontology-education conference (2010) one can notice certain developments in both respects. There are new books and booklets issued, which are a good help in the gerontology education of Hungary. Moreover, we have hopes and plans to introduce the first Gerontology MSc course in our country.

Key words: education of gerontology, gerontology books, Gerontology MSc course

BEVEZETÉS

Időről-időre visszatérünk a hazai gerontológia oktatásának helyzetére. A mostani apropót a II. Országos Gerontológia-oktatási Szakmai Kerekasztal jelentette, amit – most már hagyományteremtően - ez év május 17-én tartottunk a Zsigmond Király Főiskolán, a 2 évvel ezelőtti első Nyíregyházi konferencia folytatásaként, a következő programmal:

ZSIGMOND KIRÁLY FŐISKOLA

Gerontoeducációs Kutatóközpont

II. ORSZÁGOS GERONTOLÓGIAI-OKTATÁSI SZAKMAI KERESZTAL

az

Aktív idősödés és nemzedékek közötti szolidaritás európai éve 2012
jegyében

2012. május 17. csütörtök
ZSIGMOND KIRÁLY FŐISKOLA
Budapest, 1039 Kelta u. 2.

Program

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Dátum: 2012. május 17., csütörtök, 10:00 | *Helyszín:* "D" épület, Európa terem

Dr. Iván László: A gerontológia-geriátria rendszerszemlélete és gyakorlata

Dr. Semsei Imre: A gerontológia oktatása hazánkban

Dr. Jászberényi József: A multifunkcionális és multilaterális geronto-educáció fontossága hazánkban.

SZEKCIÓ ELŐADÁSOK

Dátum: 2012. május 17., csütörtök, 13:00 | *Helyszín:* "D" épület, első emelet

I. Gerontológiai-geriátriai oktatás-szekció | D102-es terem | Szekcióvezető: Dr. Szabó Lajos

Dr. Horváth László: Szociális szakvizsga az idősellátásban dolgozó diplomás szakemberek számára

Dr. Szabó Lajos: A gerontológiai specializáció kérdése a szociális munkások képzésében

Dr. Prof. Székács B., Bakó Gy., Koller Á., Zöllei M., Benkő S., Kiss I.: A geriátria oktatásának helyzete az orvostudományi egyetemeken 2012-ben

Dr. Prof. Kiss I., Bakó Gy., Koller Á., Zöllei M., Benkő S., Székács B.: Geriátria – e-learning egyetemi képzés-fejlesztés

II. Az időskori aktív élet lehetőségei: társadalmi részvétel a munkaerőpiacon túl- szekció | D103-as terem | Szekcióvezető: Dr. Török Emőke, tudományos munkatárs (ZsKF)

Horváth-Lindberg Judit: Ha részt veszek, közöm van hozzá – tapasztalatok Svédországból
Somorjai Ildikó – Dr. Török Emőke: A játéktevékenység szerepe és lehetőségei az idősök aktivizálásában

Szabó Judit Ágnes: Torzkép médiatükörben?

Dr. Vercseg Ilona: Az aktív idősödés közösségfejlesztési vonatkozásai

Péterfi Ferenc: Szomszédsági hálózat idős önkéntesekkel az újbudai 60 programban

Kravalik Zsuzsa: Nagyvárosi idősokor

III. Geronto-andragógia-szekció | D105-ös terem | Szekcióvezető: Dr. Koltai Dénes

Kaczor Anna: Az időskorúakkal szembeni ageizmus csökkentési lehetőségei Magyarországon

Szattelberger Dóra: Az idősök művelődése francia és hazai példákon keresztül.

Dr. Jakabházy László-Kowacsics Rita: Sportandragógia és annak oktatása

Dr. Koltai Dénes: A tanítás stílusa a szépkorúak oktatásában

Dr. Zachár László: Az 50 -osok tanulási aktivitásának alakulása az elmúlt 5 évben

Dr. Jászberényi József: Edinburgh, a nyugdíjas tanuló-város

IV. Geriátria-szekció | D104-es terem | Szekcióvezető: Dr. Boga Bálint

Dr. Marton István: Meddig akarsz élni? (életmód és epigenetika)

Dr. Szalkai Iván: A rasayana, India ősi preventív geriátriája

Dr. Boga Bálint: A mentális és fizikai aktivitás egymásra hatásának szerepe a "sikeres öregedés"-ben

Andrásné Dr. Teleki Judit-Olvasztóné Balogh Zsuzsanna: Az idősök életminősége és kulturális magatartása

Dr. Németh Károly: Különböző beosztású katonai életutak gerontológiai sajátosságai.

Dr. Hidvégi Katalin: Egyem, ne egyem? Tegyem, ne tegyem? (Táplálkozási, életmódbeli javaslatok az időskori szellemi hanyatlás megelőzésére, késleltetésére)

Dobos Emese: Andropauza interdiszciplináris megközelítésben

V. Idősgondozás-szekció | D101-es terem | Szekcióvezető: Dr. Egervári Ágnes

Ujváriné Dr. Siket Adrienn, Dr. Balogh Sándor, Becka Éva: Idős ellátás az alapellátásban

Schaffer Judit: Hospice-körkép

Dr. Egervári Ágnes: Interprofesszionális team- munka az idősgondozásban

Dr. Kékes E., Szegedi J., Samu A., Mezei R., Kiss I.: Az időskori gondozás aktuális kérdései: telecare-telefarmacy-telemedicina.

Dr. Jászberényi József sk.
Budapest-Debrecen, 2012. május 13.

Dr. Semsei Imre sk.

A teljes program elérhető az alábbi linken: <http://www.zskf.hu/esemenyek/olvas/permalink:ii-orszagos-gerontologiai-oktatasi-szakmai-kerekasztal-2012-05-17>

AZ AKTUÁLIS HELYZET

A helyzet a 2 évvel ezelőttihez képest (Semsei, 2010) valamelyest megváltozott.

Oktatási segédanyagok:

A 2005 óta meglévő alapmunkák (Szőkács, 2005; Semsei, 2007) közül a Gerontológia jegyzet megújult, immár 2 kötetben, átdolgozva és kibővítve jelent meg a Debreceni Egyetemi Kiadó gondozásában (Semsei, 2011). A geriátria terén is született új munka (Boga, 2011) bár nem kifejezetten oktatási céllal.

Folyamatosan megújulnak a segédanyagaink (<http://gtkk.de-efk.hu>), melyek mindenki számára elérhetőek.

A Magyar Gerontológia folyóirat mellett ma már rendszeresen megjelenik a Gerontoeducáció folyóirat is a Zsigmond Király Főiskola kiadásába, dr. Jászberényi József szerkesztésében.

Megjelent az idősoktatás helyzetét áttekintő munka is (Jászberényi, 2011), pótolván ezen a téren jelentkező hiányunkat.

Elmondhatjuk tehát, hogy fejlődöttünk ezen a téren. Az elkövetkező években pedig remélhetőleg megjelenik a *Gerontológia jegyzet angol nyelvű változata*, amennyiben a pályázati munkánk sikerrel zárul. Ezen túlmenően több pályázat tárgya lett a gerontológia oktatásához a tananyag kidolgozása: gerontológia MSc-hez; a gerontológia angol nyelvű tananyagfejlesztéséhez; és a szociális gerontológia tananyagfejlesztéséhez is.

Oktatási curriculumok:

Ugyan sok helyen van valamilyen gerontológia oktatás (Kurucz, 2009; Semsei 2010), azonban hiányzik az egységes, szisztematikusan felépített képzés.

A GERONTOLÓGIA OKTATÁSA

- ❖ A gerontológiát oktatók képzése
- ❖ A gerontológia oktatása szakemberek számára
 - biogerontológia (geriátria)
 - társadalomgerontológia
 - pszichogerontológia
- ❖ A gerontológia oktatása nem szakembereknek
 - fiatalok (pedagógia)
 - felnőttek (andragógia)
 - idősek (gerontagógia)

A gerontológia oktatása a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karán

- ❖ BSc:
 - Szociális munka (nappali & levelező)
 - Egészségügyi képzés (n & l)
- ❖ MSc:
 - Szociális munka (n & l)
 - Egészségügyi képzés (széptembertől, n & l)
 - Gyógytornász (angolul)
- ❖ Posztgraduális oktatás (PhD)
 - Általános Orvoskar – oktatás
 - Egészségügyi Kar – PhD fokozat
- ❖ Posztgraduális képzés (Szakirányú továbbképzés)
 - Alkalmazott szociális gerontológia
 - Alkalmazott preventív gerontológia

Igen nagy probléma, hogy egyelőre még a gerontológiát oktatók képzése is hiányzik. Egy-két évtized elteltével igen komoly gond lesz az oktatók utánpótlása, főleg ha a társadalom is realizálja az elöregedéséből fakadó problémák megoldásának fontosságát. Az Idősügyi Nemzeti Stratégia elemzésénél (*Magyar Gerontológia 3. évfolyam 12. szám*) is felhívtuk a

figyelmet a társadalom elöregedéséből fakadó problémákra, s elemeztük, miszerint a legfontosabb az oktatás és az információk disszeminációja lenne (Zöllei és mtsai, 2011).

Karunkon (Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kar) már igen kiterjedt gerontológia oktatás folyik mind a szociális, mind pedig az egészségügyi képzési területeken. A Debreceni Egyetem Népegészségügyi Karán pedig már 2. éve angolul is oktatunk gerontológiát. Szükség lenne azonban sok más területen is a gerontológiai ismeretekre (Kurucz, 2009).

JÖVŐBENI TERVEK, LEHETŐSÉGEK

Ennek megfelelően:

A fejlesztések célcsoportjai, az érintettek köre, a fejlesztések hatásterülete

Számos képzési irány specializálódhat a gerontológia irányába. Ennek megfelelően több tudományterületen BA/BSc illetve MA/MSc-n végzők további speciális tudásra tehetnének szert az öregedéskutatás, - oktatás és a társadalom elöregedő problémák megoldása területén. A gerontológia ágainak megfelelően a következő szakterületeken végzetek lehetnek a képzés

közvetlen célcsoportjai:

Biogerontológia:

- minden biológiai jellegű képzési ágon legalább BA/BSc végzettségű szakemberek; így például: biológia alapszak vagy biológus, molekuláris biológus mesterszakon végzetek
- orvosi, egészségügyi képzésben részt vevő, legalább BA/BSc végzettségű szakemberek, akik geriátriai, idősgyógyászati témakörre kívánnak specializálódni; így például: ápolás és betegellátás, egészségügyi gondozás és prevenció, egészségügyi szervező alapszakok, vagy ápolás, ápolás-betegellátás, egészségügyi menedzser, egészségügyi szervezés és menedzsment mesterszakon végzetek.

Társadalomgerontológia:

- minden társadalomtudományi területen végző, legalább BA/BSc fokozattal rendelkező szakemberek; így például szociológia, társadalmi tanulmányok, kulturális antropológia, kommunikáció és médiatudomány alapszakok vagy szociálpolitika, szociológia mesterképzésen végzetek.
- minden szociális szakterületen végzett, legalább BA/BSc képzettséggel rendelkező emberek; így például: szociális munka, szociálpedagógia alapszakok vagy kommunikáció és média, egészségügyi szociális munka, szociális munka, szociális munka szociális gazdaság mesterképzésen végzetek.

Pszichogerontológia:

- pszichológiai diszciplínához kapcsolódó, legalább BA/BSc végzettségük; így például: pszichológus, pszichoterapeuta, pszichiáter, andragógia, pedagógia alapszakok egészségpszichológia mesterszak végzettjei.

Gerontológiai prevenció:

- minden rehabilitációhoz, testneveléshez, prevencióhoz kapcsolódó tudományterületen végzett tanulók, akik legalább BA/BSc képzettségűek; így például: testnevelő edző, humán kineziológia, rekereációs szervezés és egészségfejlesztés, sportszervező, testnevelő edző, turizmus-vendéglátás alapszakok vagy fizioterápia komplex rehabilitáció, népegészségügy, táplálkozástudomány, humán kineziológia, rekreáció mesterképzések végzettjei.

Ennek megfelelően tehát látszik, hogy a **közvetlen célcsoport igen széleskörű**, ami eleve adódik a gerontológia multidiszciplináris jellegéből, azaz abból, hogy a gerontológia minden olyan diszciplínához kapcsolódik, mely emberek és a társadalom korral kapcsolatos kérdéseihez kapcsolódik.

Ezért tervezzük egy **Gerontológia MSc szak** indítását, ahol évente mintegy 3 x 30 fő képzése válik lehetővé a három konzorciumi egyetem (Debreceni Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem) közös tananyagon alapuló képzéseinek keretében. Ezzel elkezdődhetne a képzők képzése, s folyamatosan magas kvalifikációjú szakemberek kerülhetnének ki, akik a haza társadalmi elöregedés problémáinak megoldásában segédkezhetnének. Mind a közvetett, mind pedig a közvetlen célcsoport országos szintű. A későbbiekben lehetővé válhatna a magyar nyelvű képzés adaptálása angol nyelven is (például a fent említett, már működő angol nyelvű gerontológiai képzés a Népegészségügyi Kar gyógytornász szakán). Ezzel Közép-Európa további célcsoportjait lehetne a későbbiekben megcélozni, hiszen egész Európában gondot okoz a társadalmi elöregedés, s csak kevés országban vannak adekvát képzések ezen gondok megoldásához. Így, egy fejlett gerontológiai oktatási programmal sok környező ország lehetséges szakembereinek angol nyelvű gerontológiai képzését vállalhatnánk fel, amennyiben a projekt programját sikerül először is megvalósítani.

Az **elsődleges tevékenység** egy egységes gerontológiai MA/MSc kurzus gerontológiai tananyagának kidolgozása. Emellett, a Gerontológia MA/MSc kurzusának beindításához a már meglévő mesterképzések (pl. Ápolás, Egészségügyi szociális munka, Szociális munka és szociális gazdaság, stb.) képzésiben meglévő releváns tárgyak kerülnek be a kurzus tantárgyai

közé, mint kötelezően és szabadon választható egységek. Ezeket természetesen kiegészítik terepgyakorlatok, szaknyelv, szakdolgozat, stb.

Ennek megfelelően az alábbi gerontológia tantárgyak anyagai kerülnek kidolgozásra:

Általános gerontológia:

- A gerontológia alapjai (alapvetések, történet, stb.)
- A gerontológia rendszerszemlélete (komplex szemléletek)

Biogerontológia:

- Biogerontológia I (alapvetések)
- Elméleti gerontológia (öregedési elméletek)
- Molekuláris gerontológia (sejtek, sejtalkotók, fehérjék, nukleinsavak)
- Az öregedés genetikája (meghatározottság, génexpresszió)
- Geriátria I (vizsgálat, gyógyszerelés, öregedés-betegség kapcsolata)
- Geriátria II (szervek, szervrendszerek elváltozásai, betegségei, kezelésük I)
- Geriátria III (szervek, szervrendszerek elváltozásai, betegségei, kezelésük II)

Társadalomgerontológia:

- Társadalomgerontológia I (általános szociológia és demográfia)
- Társadalomgerontológia II (öszülő társadalmak, stratégia, időspolitika, életminőség, érdekvédelem)
- Szociális gerontológia I (ápolás-gondozás, életvitel, rehabilitáció)
- Szociális gerontológia II (társadalom, család, idősgondozási rendszerek, szociális ellátás)
- Antropagógia (gerontagógia, kommunikáció, média, nevelés, önfejlesztés)

Pszichogerontológia:

- Pszichogerontológia (magatartás, thanatológia, hospice)
- Gerontopszichiátria (betegségek, kezelésük)

Gerontológiai prevenció:

- Prevenció I (geroprevenció, senior tréning, fizioterápia)
- Prevenció II (gondolkodás, tanulás (LLL), szellemi aktivitás)
- Prevenció III (geroalimentológia, gyógynövények, rekreáció)
- Alternatív módszerek a prevencióban (nem konvencionális módszerek és eljárások)

Az alábbi tantárgyi háló képezhetné az MSc oktatás alapját:

I. félév

Tantárgy	Kontakt óraszám	Kontakt órán kívüli terhelés	Kredit	Követelmény	Előkövetelmény	A tárgy státusza
A gerontológia alapjai	14	14	2	Kollokvium	nincs	Szakmai alapozó modul
Biogerontológiai I	28	20	3	Kollokvium	nincs	Szakmai alapozó modul
Társadalomgerontológia I	28	20	3	Kollokvium	nincs	Szakmai alapozó modul
Szociális gerontológia I	28	20	3	Kollokvium	nincs	Szakmai alapozó modul
Pszichogerontológia	28	20	3	Kollokvium	nincs	Szakmai alapozó modul
Összes kredit:	126	94	14			

II. félév

Tantárgy	Kontakt óraszám	Kontaktórán kívüli terhelés	Kredit	Követelmény	Előkövetelmény	A tárgy státusza
Elméleti gerontológia	14	14	2	Gyakorlati jegy	Biogerontológia I	Szakmai törzsanyag
Rendszerszemlélet	14	14	2	Gyakorlati jegy	A gerontológia alapjai	Szakmai törzsanyag
Geriátria I	28	20	3	Kollokvium	nincs	Szakmai alapozó modul
Geriátria II	28	20	3	Kollokvium	nincs	Szakmai alapozó modul
Társadalomgerontológia II	28	20	3	Kollokvium	Társadalomgerontológia I	Szakmai törzsanyag
Összes kredit:	112	84	13			

III. félév

Tantárgy	Kontakt óraszám	Kontaktórán kívüli terhelés	Kredit	Követelmény	Előkövetelmény	A tárgy státusza
Molekuláris gerontológia	14	14	2	Kollokvium	Elméleti gerontológia	Specializáció
Antropagógia	14	14	2	Kollokvium	nincs	Specializáció
Geriátria III	14	14	2	Kollokvium	Geriátria I-II	Szakmai törzsanyag
Gerontopszichiátria	14	14	2	Kollokvium	Pszichogerontológia	Szakmai törzsanyag
Szociális gerontológia II.	28	20	3	Gyakorlati jegy	Szociális gerontológia I	Szakmai törzsanyag
Összes kredit:	84	76	11			

IV. félév

Tantárgy	Kontakt óraszám	Kontaktórán kívüli terhelés	Kredit	Követelmény	Előkövetelmény	A tárgy státusza
Az öregedés genetikája	14	14	2	Kollokvium	Molekuláris gerontológia	Specializáció
Prevenció I	14	14	2	Gyakorlati jegy	Geriátria III	Specializáció
Prevenció II	14	14	2	Gyakorlati jegy	Antropagógia	Specializáció
Prevenció III	14	14	2	Gyakorlati jegy	Biogerontológia I	Specializáció
Alternatív prevenció	14	14	2	Gyakorlati jegy	Antropagógia	Specializáció
Összes kredit:	70	70	10			

Ennek megfelelően sikerülhet:

- a gerontológiai képzők képzésének kialakítása:

A képzők általános hiánya lehetetlenné teszi, hogy szélesebb körű képzési rendszer alakuljon ki a gerontológia területén. A meglévő szakemberek döntő többsége is a következő évtizedben nyugdíjba vonul, így ha nem történik meg a képzők képzése, a gerontológia oktatása 10 éven belül szinte ellehetetlenül.

- gerontológiai ismeretekkel rendelkező egészségügyi és szociális szakemberek kibocsátása:

A társadalom elöregedéséből fakadó problémák megoldásához ehhez értő szakembergárda kiképzése szükséges. Mind az egészségügyi, mind pedig szociális szakterületen végzők képzése szükséges, hiszen akár geriátriai-egészségnevelési feladatok, akár pedig szociális-társadalmi következmények felszámolásához értő szakemberek szükségesek. Nyilvánvaló lenne egy preventív gerontológiai jellegű képzés kialakítása is, azonban amíg ez önállóan ki nem fejlődik a fent említett két szakterület képzési rendszereibe kell integrálni.

- lehetőség kialakítása egészségügyi, szociális, stb. szakemberek számára a gerontológiai szakirányok felvételéhez, gerontológiai irányú curriculum kialakításához:

Számos szakterület az egészségügy, társadalomtudományok, szociális képzés, andragógia, kommunikáció, stb. területéről specializálódni szeretnének az öregedéstudomány irányába. Ezen alapképzésekre rá lehetne építeni egy gerontológiai MA/MSc képzést, s így sok területen (BA/MA BSc/MSc) végzettek számára nyílna lehetőség a további specializációra. Ezek a szakemberek a képzés után aktívan bekapcsolódhatnak a társadalom megfelelő területeire, hogy munkájukkal hozzájárulhassanak az egyre sürgetőbb problémák szükségleteinek megoldásához az elöregedő magyar társadalomban.

- egységes gerontológiai képzési protokoll és tananyag megteremtése:

Nem létezik ma egységes képzési protokoll és tananyag a gerontológiai diszciplínához köthetően. Bár már van egy-két tankönyv (Semsei I. (2011): Gerontológia I.-II., Debreceni Egyetemi Kiadó, Db.; Székács B. (2005): Geriátria – az időskor gyógyászata. Semmelweis Kiadó, Bp.), mely alapját képezheti egyes gerontológiai oktatásoknak, azonban többnyire ad hoc jellegű a képzés protokolljai és az oktatott tananyagok is. Ezek egységesítése és leírása az alapkövetelmény, hogy az országban a képzési helyeken kibocsátott szakemberek adekvát és homogén szaktudással rendelkezzenek, kapcsolódván az európai képzések rendszereihez.

-a már meglévő tananyag korszerűsítése (e-learning, blended learning), továbbfejlesztése:

Bár bizonyos jellegű és tartalmú gerontológiai oktatási anyagok (könyvek, elektronikus megjelenésű segédletek) már léteznek, ezek nem teljes körűek sem szakmailag, sem pedig nem elég kifejlesztettek technikailag sem. Elengedhetetlen több olyan képzési rendszer bevezetése is, mellyel a növekvő és változó képzési igények is kielégíthetőek lesznek például *blended learning* vagy *e-learning* módszerek bevezetésével. Ehhez meg kell állapítani a tovább kifejlesztendő részterületeket és ki kell alakítani a technikai lehetőségeket a különböző lehetőségek igénybe vételéhez.

Elképzelhető tehát, hogy az elkövetkező néhány év gyökeres fordulatot teremthet a hazai gerontológia oktatásában.

IRODALOMJEGYZÉK

- Boga B. (2011): Gyógyszeres terápia menedzsment – geriátria. Vox Medica Kiadó, Budapest. (ISBN: 978-963-9740-24-2)
- Jászberényi J. (2011): Geronto-edukáció. Az idősoktatás helyzete és perspektívái itthon és a nagyvilágban. PrintX-Budavár Kiadó, Budapest. (. ISBN 978-963-86545-2-6)
- Kurucz M. (2009): A gerontológia oktatása Magyarországon. Szakdolgozat: Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kar, Alkalmazott szociális gerontológia szakirányú továbbképzés, Nyíregyháza.
- Semsei I. (szerk.) (2008): Gerontológia. Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kari jegyzetek 15. Start Nyomda, Nyíregyháza.
- Semsei I. (2010): A gerontológia oktatása. *Magyar Gerontológia* **5**: 4-15.
- Semsei I. (szerk.) (2011): Gerontológia I. & II. 2. Bővített, javított kiadás. Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kari jegyzetek 17. Egyetemi Nyomda, Debrecen. (ISBN: 978 963 318 186 7; 978 963 318 188 1)
- Székács B. (2005): Geriátria. Az időskor gyógyászata. Semmelweis Kiadó, Budapest.
- Zöllei M, Bakó Gy, Semsei I. (2011): Oktatási kérdések az Idősügyi Nemzeti Stratégia keretében. *Magyar Gerontológia* **12**: 14-23.

dr. Semsei Imre

Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kar

Gerontológiai Tudományos Koordinációs Központ

4400 Nyíregyháza, Sóstói u. 2-4

semsei.imre@foh.unideb.hu